

A városi munkák reformja.

A főváros nagy beruházó-programjának harmadik részletét a nyár elejéig be fogják fejezni és rákerül a sor a többi részlet megvalósítására is. Egészen természetes persze, hogy a főváros, mint munkaadó, ezután sem fog majd szűkebb keret közt mozogni, mint eddig tette, mert az eddig létesített beruházások, valamint az ezután következők egész sereg munkaalkalmat fognak teremteni a vállalkozás számára. Bár ezek a városi közmunkák azonban a jövőben aligha lesznek olyan mértékűek, mint a legutóbbi négy év folyamán láttuk, mert hisz a legutóbbi éveknek kellett pótolni a régibb fővárosi korszak mulasztását (például át kellett építeni a főváros összes iskolai helyiségeinek 75 százalékát), a városi munka mégis olyan számottevő lesz, hogy elvégeztetésének körülményei Budapest ipari és kereskedelmi továbbfejlődésében élénken fognak tükröződni. Ebből a szempontból nézve a dolgot, könnyű rájönni, hogy a városi munkák *vállalatba adásának módja* mélyreható szociális jelentőségű és ennek óvatos figyelembevételével kell szabályozni ezt a kérdést, hogy a munkák haszna minél szélesebb körben, minél egyenletesebben, vagyis minél igazságosabban oszoljon meg.

Azon az ánkéten, a mit erre nézve tavaly június 15-én az érdekelte ipari és kereskedelmi testületek bevonásával kezdeményeztek, a helyes álláspontot a legplasztikusabban *Vázsonyi Vilmos* juttatta volt kifejezésre, a ki azt fejtegette, hogy a városi közmunkában bizonyos körforgás alapján sorban *mindenkinek joga van részesedni, a ki részt vesz a város terhének viselésében.*

Ez a helyes elv, sajnos, még nem diadalmasodhatott, mert a fővárosnál csak most készül az a javaslat, mely a közmunkák vállalatba adását igazságosabbá fogja tenni. Az új javaslatot azonban nemcsak az igazság, hanem a főváros érdekében is sürgősnek tartják. Kivált újabb, hogy a *husipárosok kiküszöbölése* kezd a Városházán rendszerré válni a *generálvállalkozók* elhatalmasodásával, a gyakorlat megmutatta, hogy ez a fordulat károsan érezheti hatását a főváros részére teljesített munkák megbízhatóságában. A főváros ugyanis igen helytelen kényelmi szempontból, csak hogy ne kelljen a kisebb iparosokkal versződni, az utóbbi időben néhány nagyobb városi munkát, legutóbb például az új gázgyár munkáslakásainak másfél milliós építését egy kézbe óhajtotta adni. Ezt azzal okolta meg, hogy a munka teljesítése ezzel megbízhatóbbá fog válni, mintha szakmák szerint adná vállalatba.

Az eddigi tapasztalat azonban ennek az ellenkezőjét bizonyította be. Mert a generálvállalkozó

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujsághírek

Osztályozás

389.65

Szerző

Cím *A városi munkák reformja.*

Hely

Idő

'1913'

Forrás: *Budapesti hírlap.*

Bp.

1913

1/5

Helys.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Oldalsz.

rendszerint maga is alvállalatba adja a városi munkát, de a munkák átlagos hasznából, a mi tíz százalékra tehető, ötöt elvon a maga javára, s ezzel rászorítja az alvállalkozót, hogy *a hiányzó öt százalékot a munka minőségének leszállításával igyekezzék magának megszerezni.* A főváros tehát mindenesetre rosszul jár így, de romlik ezzel a rendszerrel a vállalati erkölcs is. Erkölcstelen ugyanis az, hogy a ki a munkában közvetlenül részt nem vesz, némi, igen rugalmas és mint a tapasztalat bizonyítja, igen kevés gyakorlati értékkel bíró vállalkozói felelősséggel szemben százezreket vágjon zsebre.

De homlasztó hatású ez a mód a kisipar erkölcsére is, mert a kisvállalkozónak minden törekvését a munka minőségének lehető leszállítására nevelj. Ebből a rendszerből még más baj is fakad természetesen. Németországban, a hol ez a kérdés igen sok vita és elmélkedés tárgya, rájöttek, hogy a városokra nézve nem mindig a „legolcsóbb“ munka egyben a legelőnyösebb. Ott ebben a fölfogásban már meg is indult az árlejtések új alapra való fektetése.

Nálunk most vajudik ez a kérdés *Vita* Emil dr. tanácsos kezében, a ki a megszerzett adatok alapján erre nézve javaslatot fog kidolgozni, jó helyen van a reform műve. Támogatja és sürgeti az árlejtések ügyének reformálását a XIII. ügyosztály is, a mely a mai helyzet tarthatatlan voltát közvetlenül érzé. A reform szükségességére vonatkozóan és az ugynevezett *olcsó* vállalkozókra nézve ma *Kabdebó* Gyula műszaki tanácsos, a főváros egyik legkiválóbb műszaki erője, munkatársunknak a többi közt a következőket mondta:

— A fővárosi közmunkákat árlejtésen, vagy hivatalos műszóval élve: versenytárgyaláson adják vállalatba. A versenytárgyalásokat a közszállítási szabályrendelet szabályozza, a melyet Andrássy bel-

ügyminiszter 1907-ben adott ki. Ez megkülönböztet *szűkebbkörű árlejtést*, a hol csak előre kijelölt cégeket kell fölhívni és *nyilvános árlejtést*, a hol minden cég pályázhat. Közvetlenül megbízással csak ötezer koronán aluli, tehát egész jelentéktelen munkát szabad kiadni.

Az odaitélésnél rendes körülmények között mindig a *legolcsóbbnak* adják a munkát. Ezt tudják a vállalkozók és a lehető legolcsóbb árakat szabják és ilyenformán természetes, hogy elsőrendű munkát nem tudnak szállítani. *Az elsőrendű cégek, a kik kifogástalan munkát szállítanak, az árlejtésen mindig a legdrágábbak és így soha sem juthatnak munkához.* Ennek az az oka, hogy megokolás nélkül az olcsó vállalkozókat nem lehet mellőzni és azt sem lehet megállapítani, hogy a vállalkozó rossz munkát akar szállítani. Erre csak következtetni lehet az olcsó árból. Ha azonban ezen az alapon mellőzünk valakit, akkor az illető fölébe és a projektorok egész áradatával robanja meg az építésvezető mérnököket. A közszállítási szabályzat szerint a fölébezés rendkívül sok dologgal, nagy előterjesztésekkel jár, a melyekben a belügyminisztert az eljárás helyességéről kell meggyőzni. Egy ilyen fölébezés elkészítése és mellékletekkel való ellátása napokat igényel és a mellett megakasztja az egész építkezést, úgy hogy az építés határideje veszedelmesen van. Ezért, ha csak lehet, az építésvezetőségek olyan javaslatot tesznek, a melyet nem lehet megfőlébeznit, vagyis a legolcsóbbat proponálják.

A *szűkebbkörű árlejtésnél* előre ki lehet jelölni a fölhívandó cégeket, de miután a fővárosnak igen sok szerződött vállalkozója van, különböző *kerületi* javítási munkákra, a szerződött vállalkozókat nem szabad mellőzni. Ezek pedig részben éppen a közepes és gyöngébb vállalkozók közül valók s így az az eset gyakran áll elő, hogy a *szűkebbkörű árlejtésnél* is gyöngébb cégek kerülnek be.

A *szűkebb körű árlejtésnél* a szabályzat értelmében *egyáltalán nem szabad selejteznit*, hanem a munkát a legolcsóbbnak kell odaitélni. Ez az oka annak, hogy bár a szakemberek jól tudják, hogy melyik cég szállítja a legjobb munkát, nem választgatják azt ki.

Németországban már régen szakitották a legolcsóbb rendszerrel és az ugynevezett *középár* eljárást követik. Ez abban áll, hogy az ajánlattevők közül a legolcsóbb és legdrágább között a közepe táján levő ajánlkozót választják ki. Erre azonban a mi szabályzatunk nem ad módot, és ha az építésvezetőségek követik ezt az eljárást, rettentő vádnak és támadásnak teszik ki magukat.

A magán építkezéseknél a építésvezetők fölhívják néhány céget pályázatra és azután a legkitűnőbbet a legolcsóbb ajánlattevő árával kínálják meg. Ezt az illető vállalkozó rendszeren el is fogadja, mert valamivel kisebb haszonnal, de mégis munkához jut. A közszállítási szabályrendelet ezt a természetes módot a *legszigorubbán* megtiltja. Az ajánlattevőkké tárgyalásba docsátkozni a fővárosnak egyáltalán nem szabad. Ezért a magánépítkezéseknél az építész a legkitűnőbb vállalkozókat választhatja ki és a mellélt olcsó áron. A főváros kénytelen a *gyöngébbekkel* beérni, mert a *kiváló cégek már egyáltalán nem pályáznak*, ugyanis tudva, hogy soha se lehetnek a legolcsóbbak, miután ők egészen más anyagot adnak.

A mostani csendes időkben nem igen sok az építkezés, igen alkalmas volna a közszállítási, vagy legalább azoknak az építkezési részét, a mi a fővárosonál évenként 18-20.000.000-ra rug. valamiképpen rendezni. A közgazdasági ügyosztálynak ez igen szép föladata volna, s úgy tudom, meg is fog felelni ennek.